

Narcisismul la Freud

Termenul de narcisism a fost mentionat de Freud prima data in 1909 in cadrul Societatii de Psihanaliza din Viena. La preluat de la Naccke, descriindu-l ca pe un stadiu intermediar necesar intre autoerotism si iubirea obiectala. Freud vorbeste despre existenta unui narcisism primar, secundar si alegere de obiect narcisica.

Narcisismul este explicat prin intermediul teoriei libidoului si a Eului. In acelasi timp, el incearca sa demonstreze prin observatiile facute la parafrenici faptul ca narcisismul nu este doar patologic, ci ca este si un stadiu normal. Odata cu acest articol el va include in modelul său teoretic asupra aparatului psihic, notiunea de libido. El spune ca parafrenicilor le este caracteristic delirul de grandoare si ca nu prezinta un "interes" pentru lumea exterioara (persoane si lucruri), candva (in trecutul lor) avand acest interes. In comparatie , istericii si obsesionalii si-au intors interesul de la lumea exterioara numai partial, inlocuind in fantasma obiectele reale in mod partial in functie de dimensiunea bolii lor cu cele imaginare ale amintirii lor. Aceasta intoarcere a interesului din exterior spre interior a fost numita de Jung *introversie* a libidoului.

Pentru Freud, la inceputul vietii (la nastere) in copilas exista o masa de "energii psihice indiferente " (precum supa organica) ce ar putea exista, care abia prin actul investirii in obiect ar deveni libido (energie sexuala). Eul se formeaza pe baza aceluiasi proces de investire in obiect. Este momentul incipient al individului de a avea si o existenta pentru el insusi (libidoul) pe langa cea a speciei (pulsiiunile Eului). Acum in copil exista pulsuni si libido. Acest libido sufera redirectionari de investire in Eu, de-a lungul dezvoltarii (trecerii prin fiecare etapa de dezvoltare), paralel cu fiecare schimbare a erogenitatii in organe. La nastere, copilasul nu are un Eu, dupa cum am enuntat mai sus. Aceasta perioada este numita si caracterizata de un narcisism primar, fiind un stadiu normal de dezvoltare.

Ce se intampla cu aceste investiri in cazul parafrenicilor? La ei s-a observat faptul ca acest libidou s-a sustras obiectelor, ceea ce inseamna ca ei si-au intors interesul lor de la lumea exterioara, determinandu-ne sa presupunem ca ceva s-a petrecut suficient de intens sau repetitiv care sa blocheze sau sa redirectioneze (intoarca) aceasta investire, efectul fiind o intoarcere catre o gandire si un comportament al grandorii, ce exista deja, dar de data aceasta prin delir, nefiind in contact cu realitatea. Acest fenomen, este numit de Freud narcisism secundar, ce se construiește pe cel primar.

Teoria libidoului a aparut pe baza observatiilor facute la copiii mici si la popoarele primitive. La ei se poate vedea delirul de grandoare prin " supraestimarea puterii dorintelor si a actelor lor psihice, omnipotenta gandurilor, credinta in puterea magica a cuvintelor, magia", toate fiind "o tehnica de aparare impotriva lumii exterioare ce apare ca o aplicare consecventa a acestor deliruri". Investirea in obiecte ce nu este aducatoare de "anxietati mari", permite diferentierea pulsuniilor in

sexuale si ale Eului. Criteriul de diferentiere este dat de considerentele biologice, ca scop in sine si ca element al speciei. Acest libido are doua orientari una este inspre Eu, si este cea de autoconservare si alta spre obiect ce tine de placere (pentru el insusi). Cu cat unul e mai mare cu atat devine celalalt mai sarac. De exemplu, starea de indragostire este una in care investirea in obiect este masiva, subiectul in cauza renuntand la propria personalitate.

Investirea libidinala primara a Eului, care partial va fi investita in obiecte, este asemanata din punctul de vedere al miscarilor, cu "corpul unui animal protoplasmatic fata de pseudopodele pe care le-a emis". Avem in Eu atat pulsuniile cat si libidoul.

Retragerea si redirectionarea libidoului catre Eu poate fi observata nu numai in cazul parafrenicilor ci si in cazul unor dureri de organ (corporale – ex. masea) unde libidoul este reorientat spre Eu sau spre organul care este bolnav. Acest proces apare zilnic in viata oricui, atunci cand adoarme, unde interesul pentru lumea exterioara este minim.

Mergand mai departe cu analiza acestui libido intors catre Eu de la obiectele lumii, Freud explica ipohondria. El spune ca aceasta este o boala care se manifesta ca si cum ar fi organica, prin senzatii neplacute si dureroase dar fara o sustinere biologica a vreunei alterari de organ. Cum de se localizeaza in acel organ, nu ne spune, insa el pleaca de la ideea ca erogenitatea este o proprietate generala a tuturor organelor, ce creste si descreste de-a lungul dezvoltarii si a satisfacerii necesitatilor (de organ, n-as incumeta sa spun), si ca aceasta schimbare de erogenitate de organ este cea care directioneaza investirea de libido in Eu. Mai departe, mergand pe principiul placerii/neplacerii, respectivul organ da o stare de neplacere, ce apare ori ca o suprainvestire sau prea putina investire libidinala in Eu, hotarator fiind de fapt functia marimii absolute a cantitatii de manifestare fizica ce se transforma in calitatea psihica a neplacerii.

Boala la Freud din perspectiva narcisica apare atunci cand investirea libidinala a Eului cu libido a depasit o anumita masura atat in plus cat si in minus, altfel spus, daca a depasit atat pragul minim cat si pe cel maxim, limite, care variaza la fiecare individ.

Studiul narcisismului la Freud pleaca si de la alegerile de obiect. El sustine faptul ca primele satisfactii sexuale autoerotice sunt in legatura cu functiile vitale de autoconservare. "Pulsuniile sexuale, la inceput se sprijina pe satisfactia pulsuniilor Eului, abia mai tarziu devenind autonome in raport cu ultimele". Aceasta sprijinire, a numit-o *anaclisis*, termen ce provine din grecescul *anáklisis*. Anaclisis este de fapt o alegere de obiect functie de atasamentele libidinale, pe baza figurii de protectie si parentale din copilarie. Cu toate acestea exista si un al doilea tip de alegere a obiectului, nu dupa "mama" ci datorita unor tulburari in dezvoltarea libidoului, precum la perversi si homosexuali, obiectul lor sexual este ales dupa cel al propriei persoane. Aceasta alegere este de tip *narcisic*, acesta fiind de fapt cea mai puternica observatie care l-a determinat sa admita narcisismul.

Alegerea de obiect, este de doua tipuri ("omul iubeste):

1. Dupa tipul narcisic:
 - a. ceea ce este el insusi;
 - b. ceea ce el insusi a fost (pedofilia);
 - c. ceea ce ar dori sa fie;
 - d. persoana care a fost o parte din el insusi.
2. Dupa tipul prin anaclisis:

- a. femeia care hraneste;
- b. barbatul care protejeaza”.

Privite astfel, putem presupune ca alegerea de obiect nu a suferit nici o miscare si ca ea ramane aceeași de-a lungul vietii, ca in narcisismul infantil. Freud vine si introduce o noua notiune si anume Idealul Eului (sau Eul Ideal pentru Freud sunt identice). Idealul Eului este explicat ca mod de formare, sprijinindu-se pe teoria libidoului si pe refulare ca proces. El spune ca atunci cand pulsuniune libidinale ajung in conflict cu reprezentarile culturale si etice ale individului, ele sunt supuse, in mod inconstient, dupa ce au fost recunoscute, la refulare patogena, care provine din “respectul de sine al Eului”. Astfel se formeaza un “ideal in sine” cu care masoara Eul său actual “in timp ce celuilalt ii lipseste o asemenea formatiune de ideal”.

Acum iubirea de sine (narcisica si homosexuala) este de fapt pentru acest Eu Ideal, in copilarie fiind pentru un Eu real. Este ca si cum individul este incapabil sa renunte la satisfactia savurata candva (in copilarie). Cauta aceeași placere dar in noul Eu. Reprezentarile culturale si etice ale individului s-au format pe baza limitarilor impuse de parinti, societate de-a lungul dezvoltarii si cresterii, de fapt astfel luand nastere noua instanta, ce mai tarziu in 1923 va purta numele de Supraeu.

In acest articol, Freud vorbeste despre aceasta instanta ca despre una morala care supravegheaza Eul si care se afla intr-un “delir de supraveghere” sau “delir de observatie” fiind ca un fel de paznic al acestui Ideal.

O atentie deosebita ii este acordat “orgoliului” (stimei de sine), ca expresie a dimensiunii Eului – “tot ceea ce omul a detinut sau a dobandit, fiecare ramasita confirmata prin experienta a sentimentului primitiv de omnipotenta contribuie la cresterea orgoliului”, care mai tarziu, indraznesc sa spun, in cazul adultilor care in copilarie s-au simtit iubiti, au incredere si o stima de sine sanatoasa.

Orgoliul este in stransa legatura cu libidoul narcisic. Daca individul este iubit, atunci el este investit de obiect cu libidou, drept urmare, ii creste orgoliul. Daca invers individul iubeste atunci el investeste o cantitate mare de libidou care pe el il saraceste si deci ii scade orgoliul. Sa nu uitam ca libidoul are un scop in sine si este in cautare de satisfactii (placere). Daca individul investeste in obiect (iubeste pe altcineva) atunci ii scade libidoul, apare o saracire a Eului, si deci si orgoliul, avand nevoie sa primeasca la randul lui investire libidinala din partea obiectului. Se poate vedea in cazul parafrenicilor unde e crescut acest libidou narcisic cat si in viata erotica.

In cazul in care investiriile libidinale in obiect au cunoscut o refulare intrucat nu au fost conforme Eului, se produce o micșorare a Eului, satisfactia in iubire fiind imposibila, reimpobogatirea Eului, daca privim din perspectiva teoriei libidoului, se face numai prin retragerea libidoului din obiecte. Ma departe, retragerea libidoului din obiecte catre Eu este transformata in iubire narcisica, unde libidoul obiectal de cel al Eului nu se pot distinge (oarecum cum era la inceputul vietii).

Dezvoltarea “normala” este aceea in care Eul este bine dezvoltat, iar narcisismul este indepartat prin orientare a libidoului catre un ‘Ideal al Eului’ impus din exterior, iar satisfactia deriva din implinirea acestui ‘Ideal’. Reciprocitatea din satisfactia data de viata amoroasa este cea care imbogateste Eul pe de o parte, iar implinirea Idealului este o alta cale de ‘restituire’ a investirilor.

Orgoliul (stima de sine) este constituit pe 3 cai: una este data de narcisismul primar din copilarie, a doua cale este data de omnipotenta confirmata prin experienta (a implinirii Idealului Eului), si a treia prin satisfactia libidoului obiectal. Acestea trei sunt investitii facute in acea masura

care-i este favorabila individului. Orice schimbare de grad al investirii intr-o directie sau alta, este aducatoare de simptome, mai mult sau mai putin patologice.

Acesta este mecanismul si procesele prin care narcisismul se manifesta in articolul lui Freud din 1914 intitulat " Pentru a introduce narcisismul".